

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Ei huomautettavaa

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Pykälästä puuttuu tiedot mistä lähtien maksu on määrätty ja mihin asti se on voimassa, vai onko se voimassa toistaiseksi.

Jos pykälä 10e§:n tunti tunnilta porrastus tulee voimaan, se voi johtaa siihen, että asiakasmaksusta joudutaan tekemään useita uusia päätöksiä, jos asiakkaan palvelutarve muuttuu usein. Päätöksiä joudutaan tekemään lukuisia, mikä lisää huomattavasti viranomaistyötä.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Maksun laajentaminen hyvä, koska asiakkaat jättävät peruuttamatta varaamansa palvelun. Toisaalta käyttämättä jätettyjen palveluiden laskutus voi lisätä hallinnollista työtä, kun laskuihin tehdään oikaisuja.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Maksuttomuuden laajentaminen sinällään hyvä vähävaraisten asiakkaiden kohdalla. Maksuttomien palveluiden lisääntyminen vähentää sotepalveluiden järjestäjän tulokertymää ja edelleen aiheuttaa sotepalvelujen kustannusten nousua. Perustelutekstin mukaan 95% kunnista asiakasmaksulain muutos pienentää maksukertymää. Se tulee vaikeuttamaan entisestään palvelujen rahoitusta.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

On hyvä, että asiakasmaksut, joiden suorittamiseen on myönnetty toimeentulotukea, kerryttävät maksukattoa.

Tietojärjestelmät eivät edelleenkään tue riittävästi maksukaton seurantaan ja näin ollen jää edelleen liian paljon asiakkaan omalle vastuulle todentaa maksukaton täytyminen, jos maksukattoa kerryttävää palvelua on saatu eri organisaatioiden tuottamana. Tietojärjestelmiä tulee edelleen kehittää siten, että kaikki maksukaton kertymään vaikuttavat menot kirjautuvat asianmukaisesti ja mahdollisimman vähäisellä manuaalisella työllä. Hallituksen esityksen mukaisesti maksukaton kertymään vaikuttavat kustannukset laajenevat merkittävästi. Asiakkaan seurantavelvollisuus maksukaton täyttymisestä säilyisi ennallaan -> edellyttää selkeää tiedotusta ja kaikki asiakkaat eivät ole yhdenveroisia tässä asiassa. Etenkin heikoimmassa asemassa olevilla asiakkailla on jo nyt haasteita seurata maksukattoa. Jotta voidaan turvata heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden ja yhdenvertaisuus maksukaton seurantatietojen automatisointi on välttämätöntä.

7 b § *Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

Palvelun pitkäaikaisuuden määrittely laissa on käytännön työtä selkeyttävä.

7 c § *Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig slutenvård*

Pitkäaikaisten hoitomaksujen yhtenäistäminen on kannatettavaa. Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen asiakas maksaisi vähimmäiskäyttövarallaan myös mahdollisten kuljetusten omavastuuosuudet, vaatteet, henkilökohtaisen hygienian, puhelimesta aiheutuvat kulut ja muut mahdolliset kulut, jotka eivät sisälly palveluun. Näiden määrittely on kannatettavaa.

Lisäksi käytännön elämän kannalta tulisi määritellä kenen kustannusvastuulle pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa kuuluvat asukkaan kalusteet, vuode- ja liinavaatteet, vuodesuojat, wc-paperit, lehtitilaukset, ei lääkinnällisenä kuntoutuksena tulevat apuvälineet, virkistysmatkat, virikemateriaalit, vakuutukset jne.

10 b § *Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig slutenvård*

Ei huomautettavaa.

10 c § *Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig slutenvård*

Pykälän 3 momentti asumismenojen vähentämisestä on epäselvä, käytännön toteutuksen kannalta hankala ja viranomaistyötä lisäävä. Etenkin muuttoa edeltävien kuukausien asumiskulujen vähentäminen tuloista on haastava toteuttaa. Muotoilusta ei selviä mitä todellisilla asumismenoilla tarkoitetaan, huomioidaanko omistusasunnon lainanlyhennystä, ylläpitoremonttikustannuksia, lämmityskustannuksia, asumistukea yms. Ympäri vuorokautisen hoidon ja hoivan turvaaminen on palvelun järjestäjälle taloudellisesti raskas velvoite eikä tämän järjestämisvastuun kantajalle tule säätää lisäkuormaa asuntojen ylläpitämisestä. Asumiskustannuksia tulee tukea asumiskijärjestelmän kautta, ei asiakasmaksukertymää leikkaamalla.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsvård och långvarig familjevård

Asumismenojen vähentämiseen tehostetun palveluasumisen osalta tulee määritellä kohtuulliset asumismenot, rinnastaen kohtuullisuus esim. asumistuessa määriteltyihin kohtuullisiin asumismenoihin tai toimeentulotuen asumismenojen kohtuullisuusvaateeseen. Asumiskustannukset tehostetussa palveluasumisessa voivat tulevaisuudessa nousta kohtuuttomiksi, jolloin palvelun järjestäjälle tuleva varsinainen asiakasmaksutulo jää marginaaliseksi. Asumiskustannuksiin vaikuttaa merkittävästi paikkakunnan yleinen asumiskustannusten taso, mistä johtuen palvelunjärjestäjät voivat joutua eriarvioiseen tilanteeseen varsinaisen asiakasmaksukertymän osalta.

Lääkekustannusten vähentäminen maksun määräämisen perusteena olevista tuloista asiakkaan todellisten lääkekustannusten mukaan tuo paljon käytännön haasteita ja lisää viranomaistyötä. Käytännössä asiakkaan todelliset lääkekustannukset vaihtelevat joka kuukausi jo pelkästään sairausvakuutuskorvauskäytäntöjen vuoksi. Lääkkeet maksetaan kolmen kuukauden erissä (vaikka ne toimitettaisiin annosjakeluna), jolloin kuukausina, kun lääkkeet maksetaan, lääkekustannus on isompi. Lääkekustannukset vaihtelevat myös mahdollisten lääkekokeilujen ja kuurilääkkeiden vuoksi. Käytäntö muodostuu mahdottomaksi, jos asiakkaalle määritellään joka kuukaudelle asiakasmaksu lääkekulun vaihdellessa. Niin terveydenhuollon henkilöstön kuin palvelun järjestäjän viranomaistyötä lisää myös muiden kuin sairausvakuutuksesta korvattavien lääkevalmisteiden huomioiminen tuloista tehtäviin vähennyksiin.

Ehdotus: Yksinkertaisempaa olisi huomioida vähennyksenä tuloista sairausvakuutuksen lääkekatto jaettuna 12:sta eli noin 50€/kk. Tai sitten niin, että tehostetun palveluasumisen asiakkaan lääkkeet tulevat sairaala-apteekista ja sisältyvät hoitomaksuun.

10 e § Jatkuva ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Pykälä ei määrittele palvelutuntien osalta, sitä huomioidaanko tunnit suunnitelman vai toteuman mukaisesti. Se tulee selkeästi määritellä. Lain perusteluissa todetaan, että maksu määräytyy asiakkaan palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien keskimäärän mukaan. Lisäksi perusteluissa todetaan, että asiakassuunnitelmaa tarkistetaan palvelujen tarpeen muuttuessa. Palvelutuntien ollessa 4-38 tuntia kuukaudessa, maksuprosentti muuttuu tunti tunnilta. Asiakassuunnitelma ja uusi asiakasmaksupäätös asiakkaan palvelujen muuttuessa tunti tunnilta on hidas, raskas ja hallinnollista työtä lisäävä ehdotus. Etenkin kotiin annettavassa palvelussa on tyypillistä, että asiakkaan palvelutarve kasvaa äkillisesti ja lyhytaikaisesti esim. infektion edellyttäessä lisäkäyntejä tai jos omaiset voivatkin viikonloppuvierailuillaan tehdä kotihoidon kanssa sovitut tehtävät.

Tuntikohtainen maksunmääräytymistaulukko merkitsee huomattavaa määrää lisää hallinnollista työtä asiakassuunnitelmien tarkistamisiin ja asiakasmaksupäätösten uusimisiin. Asiakkaalle on myös

vaikea selvittää, mikä on tuntimuutosten vaikutus maksuun, koska maksun suhteellinen osuus muuttuu tunti tunnilta. Asiakas voi myös kieltäytyä hänelle välttämättömistä kuntouttavista toimista, jos ne lisäävät hänen palveluaikaansa ja sitä kautta maksua.

Kuntien nykyinen käytäntö porrastaa maksuja tuntihaarukoittain on turvannut joustamismahdollisuuden täsmätä tunteja asiakkaan voinnin vaihdella ilman, että on ollut välitöntä tarvetta muuttaa asiakassuunnitelmaa / asiakasmaksua.

Ehdotus: Voisiko kotihoidon maksu porrastua esim neljän tunnin haarukoissa 1-3; 4-7;...36-39 ja huomioida että tilapäisissä muutoksissa (määritellen raja esim. 2 viikkoa) maksu ei muutu.

Kotihoidon osalta tulisi selkeyttää ja yksinkertaistaa, kotihoidossa asiakkaan palvelutarve esim. infektioaikana muuttuu nopeasti. Tiukka tulkinta palvelumäärän muutoksesta lisää hallinnollista työtä (uusi asiakasmaksupäätös).

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei huomautettavaa.

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei huomautettavaa.

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

Hyvä, että tukipalvelut voidaan määritellä kuntakohtaisesti, koska tuotantokustannukset vaihtelevat.

Yhdenvertaisuuden vuoksi asiakasmaksulaissa voitaisiin määritellä myös lyhytaikaisen tehostetun palveluasumisen maksu ja lyhytaikaisen palveluasumisen maksu.

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

Ei huomautettavaa.

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

Ko pykälä eikä sen perustelut määrittele, mitä tarkoittaa olennainen maksukyvyyn muuttuminen. Tulee määritellä esim 10%:n vaikutus asiakasmaksuun on oleellinen muutos. Muotoilussa on

harkinnanvaraa ja jää epäselväksi vaatisiko olennainen maksukyvyn alentuminen toimeentulotukilaskelman tekemistä, jolloin hallinnollinen työ lisääntyisi.

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

Ei huomautettavaa.

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Ei huomautettavaa.

13 § *Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland*

Ei huomautettavaa.

14 § *Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen*

Ei huomautettavaa.

14 a § *Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar*

Ei huomautettavaa.

15 § *Muutoksenhaku / Ändringssökande*

Ei huomautettavaa.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Ei huomautettavaa.

Röppänen Riikka
Vanhustyön johtajat ja asiantuntijat ry